

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
ZESPÓŁ REALIZACJI 00 - 503 W A R S Z A W A
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17 TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET: <http://www.korpo.pol.pl/cbos> E-mail: cbos@pol.pl

BS/223/196/94

JAKIE BĘDĄ PREZENTY GWIAZDKOWE W TYM ROKU?

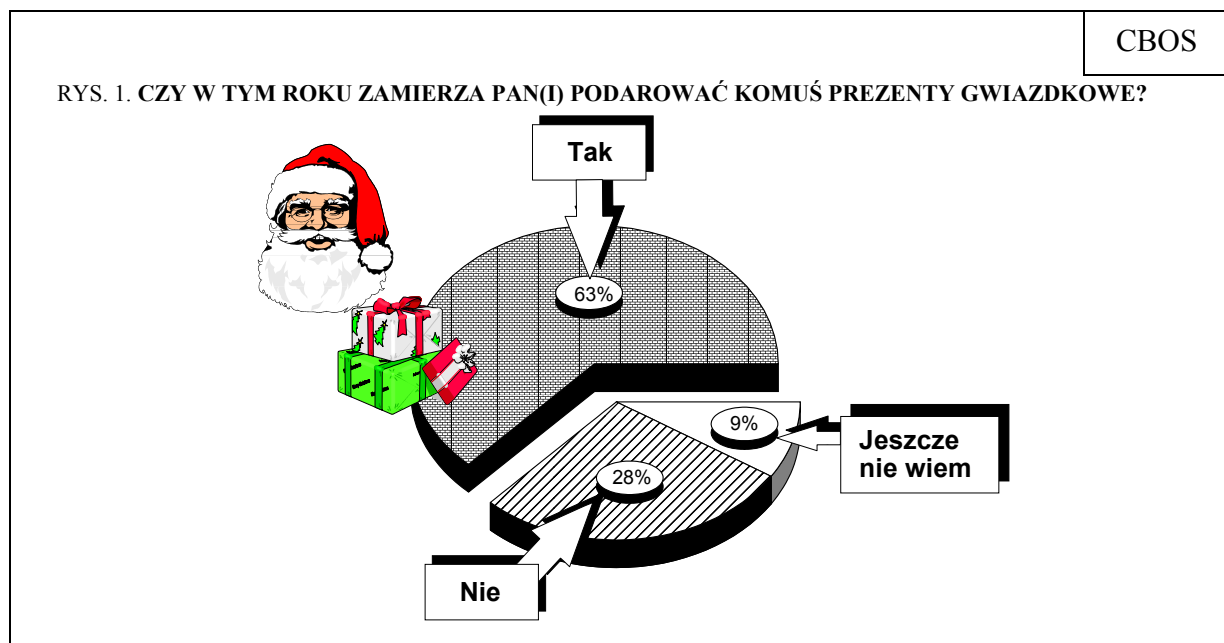
KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, GRUDZIEŃ '94

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Boże Narodzenie to okres wielkiej radości, ale i różnych wydatków, między innymi na tradycyjne prezenty. W badaniu przeprowadzonym na początku grudnia¹ zapytaliśmy respondentów, czy w tym roku zamierza obdarować swych bliskich na gwiazdkę. Tych, którzy udzielili odpowiedzi twierdzącej, pytaliśmy również, dla ilu osób kupują świąteczne prezenty i jaką sumę przeznaczyci na ten cel.

W tym roku, podobnie jak w ubiegłym² prawie dwie trzecie badanych zamierza wejść w rolę Świętego Mikołaja i podarować komuś prezent z okazji gwiazdki. Co dziesiąty ankietowany zdecyduje się zapewne dopiero w ostatniej chwili.

Gwiazdkowe prezenty to zwyczaj w większym stopniu dotyczący wyższych warstw społecznych - osób lepiej wykształconych i zamożniejszych, przedstawicieli kadry kierowniczej i inteligencji oraz prywatnych przedsiębiorców. Rzadziej natomiast kultuwują go mieszkańcy wsi, a także badani w wieku emerytalnym³.

¹ Badanie "Aktualne problemy i wydarzenia" (55) zrealizowano w dniach 2-6 grudnia '94 na ogólnopolskiej reprezentatywnej próbie losowej dorosłej ludności (N=1164).

² Por. komunikat CBOS "Jakie będą święta?", grudzień '93.

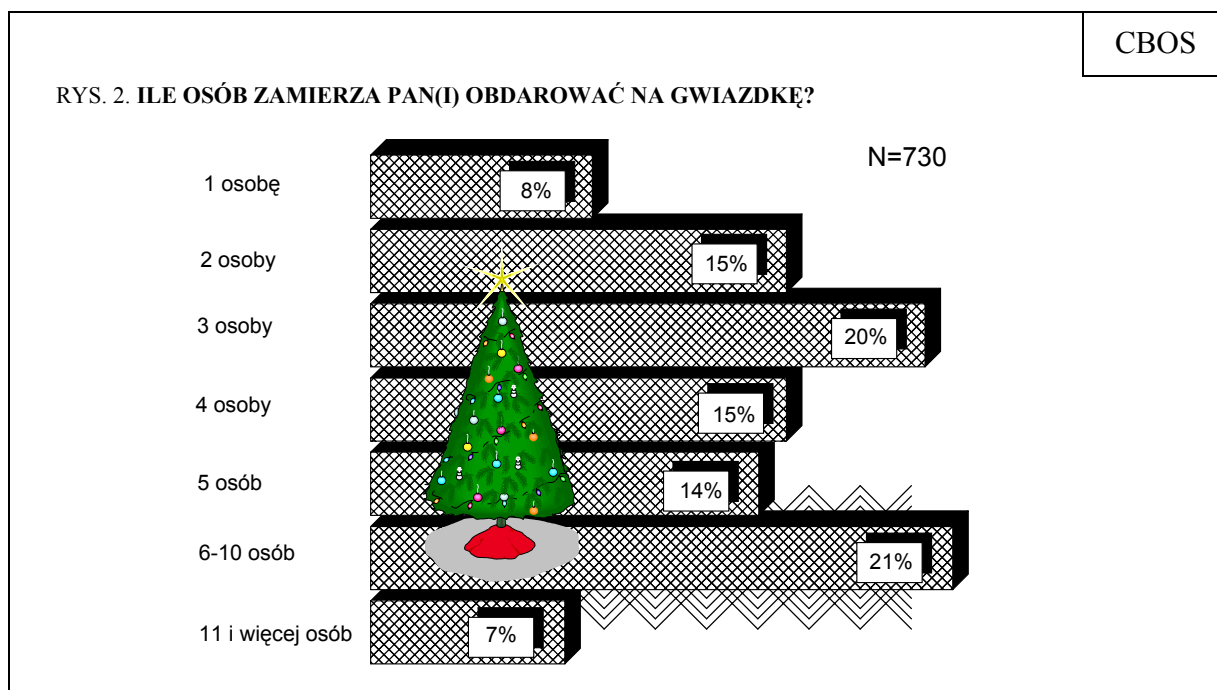
³ Por. tabele aneksowe.

Zamiar udziału w corocznym wzajemnym obdarowywaniu się prezentami gwiazdkowymi nieco rzadziej niż pozostali badani deklarują osoby mieszkające samotnie.

Kupno prezentów częściej planują osoby biorące udział w praktykach religijnych, przynajmniej raz w roku, niż niepraktykujący. Co ciekawe, można zaobserwować także pewne zróżnicowanie zamiarów obdarowania kogoś prezentem gwiazdkowym ze względu na deklarowane poglądy polityczne. Nieco częściej zamierzają podtrzymać tę tradycję badani deklarujący prawicowe poglądy polityczne, rzadziej natomiast identyfikujący się z lewicą.

Podobnie jak dotychczas, na tegoroczne Boże Narodzenie gwiazdkowe prezenty najczęściej planują ankietowani mający od 25 do 34 lat, a więc przede wszystkim rodzice dzieci w wieku szkolnym.

Osoby, które kultywują zwyczaj gwiazdkowych prezentów, przeciętnie zamierzają obdarować pięć osób. Z analiz wynika, że kupujemy upominki zarówno dla osób współzamieszkujących, jak i spoza wspólnego gospodarstwa domowego.

Prezenty dla największej liczby osób przygotowują prywatni przedsiębiorcy oraz przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji (dla co najmniej 6 osób szykuje prezenty aż 45% prywatnych przedsiębiorców i 43% przedstawicieli inteligencji).

Liczby obdarowywanych osób nie ograniczają warunki materialne respondentów. Jej związek z wykształceniem ankietowanych (im jest ono wyższe, tym więcej przygotowywanych prezentów) sugeruje, że to, ile osób zamierzamy obdarować, wynika raczej z zakresu utrzymywanych kontaktów towarzyskich niż z możliwości finansowych.

W tym roku, pomimo inflacji, nominalnie średnio wydamy na prezenty gwiazdkowe mniej więcej tyle samo, co w zeszłym roku, czyli 1 040 510 złotych. Warto zauważyć, że jednocześnie w omawianym okresie wzrost obliczanego przez CBOS średniego miesięcznego dochodu na osobę w rodzinie wyniósł 28%, czyli na poziomie inflacji (szacowanym przez Główny Urząd Statystyczny i Polską Akademię Nauk).

Widać jednak, że nastąpiło pewne przesunięcie w grupach badanych wydzielonych ze względu na wysokość planowanych wydatków (tab. 1). Zwiększyła się liczba osób zamierzających wydać powyżej miliona złotych, zmalała zaś - wydających poniżej pół miliona złotych. Te dane skonfrontowane ze średnim wynikiem sugerują, że respondenci, którzy wydają najmniej, w tym roku jeszcze bardziej ograniczyli swoje wydatki na świąteczne prezenty.

Tabela 1

w procentach

Jaką sumę w tym roku przeznacza(cie) Pan(i)/Państwo na prezenty gwiazdkowe?	Wskazania respondentów według terminów badań:		
	XII '92	XII '93	XII '94
Do 499 tys. zł	35	27	21
500 - 999 tys. zł	14	15	15
1 mln i więcej	13	19	25
Nie kupuje prezentów	38	39	39
Średnio	622 210 zł	1 047 130 zł	1 040 510 zł

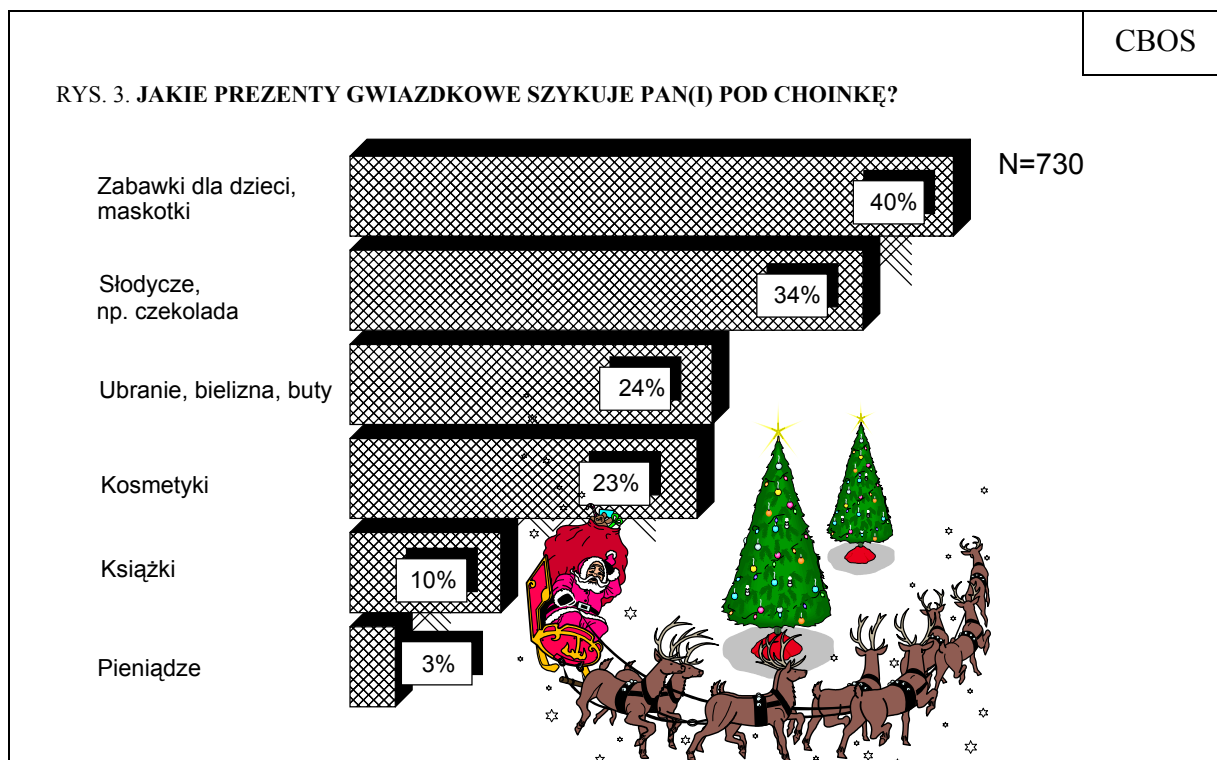
Zmniejszenie (nominalne, a co za tym idzie realne) średnich wydatków na prezenty świąteczne można zaobserwować wśród rolników (średnio z 1 161 200 w XII '93 do 591 400 zł w XII '94) i pracowników fizyczno-umysłowych (średnio z 1 041 900 do 936 400 zł). Rolnicy są jednocześnie przedstawicielami grupy, która średnio w ogóle deklaruje najmniejsze wydatki na ten cel.

Na hojność ofiarodawców wpływ mają ich dochody. Granica wydaje się przebiegać na wysokości 3 250 000 zł *per capita* miesięcznie. Ponad połowa osób przekraczających ją zamierza wydać na tegoroczne podarki ponad milion złotych (średnia wydatków w tej grupie dochodowej wynosi 1 886 600 zł).

Pod choinką znajdują się rozmaite prezenty - skromne i raczej symboliczne, a także wyszukane i drogie.

Co dziesiąty badany na początku grudnia nie wiedział jeszcze, co podaruje swym bliskim (11%). Co piąty ankietowany zamierzał obdarować ich upominkami drobnymi i skromnymi (23%).

Najczęściej planowane prezenty gwiazdkowe to zabawki, maskotki i słodycze. Widać stąd jasno, że na gwiazdkę przede wszystkim obdarowujemy dzieci.

Rodzaj prezentów ofiarowywanych na gwiazdkę także różnicuje społeczeństwo. Na przykład uczniowie i studenci znacznie częściej niż pozostali badani zamierzają podarować komuś bliskiemu płyty lub kasety audio i video (10% tej grupy i 2% ogółu badanych).

Zabawki pod choinkę szykuje prawie połowa respondentów w wieku od 25 do 34 lat. Słodczyce mają w swych planach przede wszystkim osoby z wykształceniem podstawowym, rolnicy i robotnicy. Ubrania częściej kupują kobiety niż mężczyźni. Kosmetyki to prezent ofiarowywany częściej przez młodszych badanych i mieszkańców średnich miast. Książki pod choinkę kupują przede wszystkim osoby lepiej wykształcone (najczęściej inteligencja).

Najłatwiejszą opcję - podarowanie pieniędzy - najczęściej wybierają najstarsi (w wieku 65 lat i więcej).

Pomimo zmniejszenia się w niektórych grupach społecznych wydatków na prezenty świąteczne nie widać jednocześnie rezygnacji z tego zwyczaju. Być może niektórzy znajdą w tym roku pod choinką skromniejsze podarunki, może też zamiast prezentów kupowanych w sklepie część osób otrzyma upominki wykonane własnoręcznie przez ofiarodawców.

Obdarowujemy przede wszystkim dzieci. Poza zabawkami i słodyczami, wśród prezentów królują podarki praktyczne w postaci odzieży i kosmetyków.

W świątecznym obdarowywaniu przodują przedstawiciele prywatnej inicjatywy, zarówno jeśli chodzi o liczbę obdarowywanych osób, jak i wydatki.

A N E K S

PODZIAŁ NA REGIONY W BADANIACH CBOS

1. Region północny:

09 woj. elbląskie
10 woj. gdańskie
17 woj. koszalińskie
26 woj. olsztyńskie
39 woj. słupskie
41 woj. szczecińskie

2. Region zachodni:

11 woj. gorzowskie
12 woj. jeleniogórskie
20 woj. legnickie
45 woj. wałbrzyskie
47 woj. wrocławskie
49 woj. zielonogórskie

3. Region środkowozachodni:

05 woj. bydgoskie
13 woj. kaliskie
16 woj. konińskie
21 woj. leszczyńskie
29 woj. pilskie
32 woj. poznańskie
44 woj. toruńskie
46 woj. włocławskie

4. Region środkowy:

01 woj. warszawskie
07 woj. ciechanowskie
24 woj. łódzkie
30 woj. piotrkowskie
31 woj. płockie
34 woj. radomskie
37 woj. sieradzkie
38 woj. skierniewickie

5. Region wschodni:

02 woj. białkopodlaskie
03 woj. białostockie
06 woj. chełmskie
22 woj. lubelskie
23 woj. łomżyńskie
28 woj. ostrołęckie
36 woj. siedleckie
40 woj. suwalskie
48 woj. zamojskie

6. Region południowo-wschodni:

15 woj. kieleckie
18 woj. krakowskie
19 woj. krośnieńskie
25 woj. nowosądeckie
33 woj. przemyskie
35 woj. rzeszowskie
42 woj. tarnobrzeskie
43 woj. tarnowskie

7. Region południowo-zachodni:

04 woj. bielskie
08 woj. częstochowskie
14 woj. katowickie
27 woj. opolskie

Tabela 1. Czy w tym roku zamierza Pan(i) podarować komuś prezenty gwiazdkowe?

	(%)			
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	63	28	8	1164
Płeć				
Mężczyźni	62	26	12	554
Kobiety	64	31	6	610
Wiek				
do 24 lat	70	17	13	161
25-34	77	16	7	191
35-44	68	27	5	247
45-54	60	28	12	202
55-64	59	33	8	169
65 lat i więcej	45	47	8	193
Miejsce zamieszkania				
Wieś	59	31	9	443
Miasto do 20 tys.	68	27	5	138
od 21 do 100 tys.	61	30	8	240
101-500 tys.	66	28	6	189
501 tys. i więcej mieszk.	69	18	12	153
Region				
Północny	67	28	5	120
Zachodni	60	31	9	122
Środkowozachodni	55	30	15	174
Środkowy	69	24	7	202
Wschodni	73	20	7	161
Południowo-wschodni	56	33	10	184
Południowo-zachodni	62	32	6	202
Wykształcenie				
Podstawowe	49	42	9	456
Zasadnicze zawodowe	64	25	11	288
Średnie	75	18	7	345
Wyższe	89	7	4	75
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	86	5	10	60
Prac. umysł. niż. szczebla	77	12	12	100
Pracownicy fiz. - umysł.	77	20	3	66
Robotnicy wykwalifikowani	69	20	10	126
Robotnicy niewykwalifik.	57	37	6	68
Rolnicy	61	26	13	79
Prywatni przedsiębiorcy	81	12	6	51
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	52	41	7	385
Uczniowie i studenci	81	13	6	60
Bezrobotni	51	35	14	95
Gospodynie domowe i inni	60	33	6	73
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 1250 tys. zł	53	35	12	332
1250 tys. - 1999 tys.	62	31	6	234
2000 tys. - 2749 tys.	65	28	7	329
2750 tys. - 3249 tys.	62	27	11	116
3250 tys. i powyżej	86	10	4	116
Ocena własnych war. mater.				
Złe	50	41	9	482
Średnie	69	22	9	501
Dobre	82	12	6	178
Zainteresowanie polityką				
Duże	78	16	6	120
Średnie	66	23	10	447
Małe lub żadne	58	35	8	597
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	61	29	11	90
Raz w tygodniu	65	27	8	646
Kilka razy w roku	64	29	7	314
W ogóle nie uczestniczy	50	38	12	114
Poglądy polityczne				
Lewica	67	28	5	206
Centrum	69	23	8	358
Prawica	71	20	8	242
Trudno powiedzieć	50	39	11	357

Tabela 2. Kwoty przeznaczone na prezenty gwiazdkowe

	Średnia	Liczba osób
Ogółem	1040.5	696
Płeć		
Mężczyźni	1163.2	326
Kobiety	932.7	371
Wiek		
do 24 lat	736.0	102
25-34	1361.4	137
35-44	1009.6	158
45-54	1081.5	117
55-64	1173.4	98
65 lat i więcej	730.5	83
Miejsce zamieszkania		
Wieś	851.0	251
Miasto do 20 tys.	1026.9	93
od 21 do 100 tys.	1045.1	138
101-500 tys.	1217.9	118
501 tys. i więcej mieszk.	1323.6	96
Region		
Północny	1350.7	74
Zachodni	1233.7	70
Środkowozachodni	837.0	88
Środkowy	1137.8	130
Wschodni	953.9	112
Południowo-wschodni	638.5	103
Południowo-zachodni	1209.9	119
Wysztalcenie		
Podstawowe	696.4	215
Zasadnicze zawodowe	958.9	169
Średnie	1240.1	247
Wyższe	1629.1	65
Grupa społ.-zaw. pracujący		
Kadra kier., inteligencja	1840.4	48
Prac. umysł. niż. szczebla	1491.0	74
Pracownicy fiz. - umysł.	936.4	48
Robotnicy wykwalifikowani	964.2	79
Robotnicy niewykwalifik.	761.4	38
Rolnicy	591.4	47
Prywatni przedsiębiorcy	2134.9	41
Bierni zawodowo		
Renciści i emeryci	800.3	193
Uczniowie i studenci	632.6	43
Bezrobotni	598.5	43
Gospodynie domowe i inni	1289.4	40
Dochody na jedną osobę		
Poniżej 1250 tys. zł	578.8	165
1250 tys. - 1999 tys.	832.0	141
2000 tys. - 2749 tys.	1066.6	206
2750 tys. - 3249 tys.	1184.8	68
3250 tys. i powyżej	1886.6	94
Ocena własnych war. mater.		
Złe	665.7	223
Średnie	1069.5	332
Dobre	1572.3	138
Zainteresowanie polityką		
Duże	1362.9	92
Średnie	1171.9	281
Małe lub żadne	830.3	322
Udział w prakt. religijnych		
Kilka razy w tygodniu	1153.9	50
Raz w tygodniu	890.4	407
Kilka razy w roku	1235.9	190
W ogóle nie uczestniczy	1413.0	49
Poglądy polityczne		
Lewica	1202.3	126
Centrum	997.8	235
Prawica	1300.3	170
Trudno powiedzieć	713.3	166